Statsforvalteren i Trøndelag
Tröödndelagen Staatehaaltoje

Vår dato: 19.04.2021
Vår ref: 2021/3112
Deres dato: 11.03.2021
Deres ref:

Torleif Kristian Haugan
Frostavegen 2453
7633 FROSTA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hilde Ely-Aastrup, 74168074

Dispensasjon til sanking av egg fra gråmåke, svartbak og grågås 2021 i Øksningen naturreservat - Frosta

Statsforvalteren viser til søknad per e-post 11.03.2021 om dispensasjon til sanking av egg av svartbak og gråmåke i Øksningen naturreservat, Frosta kommune. Vi viser også til telefonsamtale angående sanking av egg av grågås.

Vedtak
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, har Statsforvalteren i Trøndelag fattet følgende vedtak om dispensasjon fra bestemmelsen i verneforskriften for Øksningen naturreservat vedtatt ved kronprinsreg.res. 19.12.2003 paragraf 3 punkt 2:

Grunneier Torleif Haugan med følge gis dispensasjon til sanking av egg av gråmåke og svartbak på Øksningen fram til og med 20.05.2020, og til sanking av egg av grågås fram til og med 01.06.2020.

Vilkår

- *Grunneier skal gjøre seg kjent med forskjellen på egg av forskjellige måkearter slik at det ikke tas feil og sankes egg av andre måkearter enn gråmåke og svartbak.*
- *I grågåsreir skal det legges igjen minst ett intakt egg.*
- *Sankingen skal søkes å foregå over så kort tidsperiode som mulig hver gang, for å unngå mest mulig forstyrrelse av øvrige hekkende arter på Øksningen.*
- *Det skal sendes rapport til Statsforvalteren innen 10. juni over antall reir og egg av de tre artene som er sanket og om reir av andre arter er observert.*

Vi gjør oppmerksom på at dette vedtaket er fattet i medhold av naturmangfoldloven og verneforskriften for Øksningen naturreservat. Vedtaket er i tråd med gjeldende bestemmelser i «jakttidsforskriften» og Miljødirektoratets vedtaksbrev, vedlagt.

Søknaden
Søker er grunneier på holmen Øksningen. Det søkes for 4. år på rad om dispensasjon til sanking av egg av svartbak og gråmåke fram til og med 20. mai på holmen. Frem til denne datoen er det ifølge «jakttidsforskriften 2017–2022» tillatt med eggsanking av disse to måkeartene i Trøndelag. Vi viser også til tidligere praksis av eggsanking av tidligere generasjoner og at eggene nå, som da, skal

brukes til matauke. I år vil det dessuten bli sanket egg av grågås som er en ganske ny hekkefugl på Øksningen. Eggsankingen vil bli praktisert av søker med følge.

Verneformål og områdebeskrivelse
Verneformålet for Øksningen er som følger: «*Formålet med fredningen er å bevare et viktig artsrikt våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området*.» Jf verneforskriften § 2.

Øksningen har først og fremst betydning som hekkeplass for sjøfugl. Øksningen naturreservat inngår i samme Ramsarområde som Tautra som fikk denne statusen i 1985. Fra 1984 fram til 2003 inngikk den snaue holmen Øksningen i dyrefredningsområdet (C-området) i verneområdet Tautra med Svaet. Øksningen ble skilt ut som eget naturreservat i 2003. På vernetidspunktet og tidligere var Øksningen særlig kjent som et viktig hekkeområde for rødnebbterne men holmen ble også brukt av ærfugl og fiskemåke til hekking. At Øksningen fikk status som naturreservat med ferdselsforbud i hekketida, skyldes at det ble vurdert som nødvendig for å skåne hekkende fugl mot forstyrrelser. Etter hvert har imidlertid svartbak og gråmåke i all hovedsak tatt over som hekkende arter på Øksningen. De aller siste årene har også grågås begynt å bruke Øksningen til hekking.

Hjemmelsgrunnlag
Ifølge verneforskriften for Øksningen § 3 punkt 2 er eggsanking forbudt. «*Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse*…» Det er ingen spesifiserte bestemmelser som åpner for eggsanking av noen arter. Derfor må søknaden behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen som etter 2009 er naturmangfoldloven § 48. De to vilkårene som må være oppfylt for å kunne gjøre positivt vedtak, er at tiltaket ikke må være i strid med vernevedtakets formål og at det ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Ifølge § 4 punkt 10 er «bestemmelsene i § 3 ikke til hinder for grunneiers ferdsel.» At vi kan gi dispensasjon til eggsanking fra grågås ut over 15. april, skyldes Miljødirektoratets vedtak (vedlagt).

Statsforvalterens vurdering
Ifølge naturmangfoldloven (nml) § 7, skal prinsippene i §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved vurdering av omsøkte tiltak.

Kunnskapsgrunnlaget for Øksningen ble utredet i forbindelse med verneprosessen for Tautra med Svaet forut for vernevedtaket i 1984, og «Utkast til verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag, 1997». Det ligger dessuten en god del data i Artsobservasjoner etter tellinger av hekkende arter over flere tiår. SNO har de siste årene registrert noen ganske få individer av fiskemåke og sildemåke, men ingen rødnebbterner. I midten av mai, årene 2017–2020, ble det talt opp 16–90 individer av gråmåke og 20–58 svartbak på Øksningen.

I forarbeidene til Kronpringsreg.res. 2003, ble forholdet til svartbak og gråmåke vurdert for alle områdene i sjøfuglplanen. Fra NTNU kom følgende innspill: «*NTNU retter fokus rundt en generell sterk økning i bestander av gråmåke og delvis svartbak. Disse artene predaterer andre mer sårbare sjøfuglarter. NTNU er derfor positive til eggsanking av disse artene og mener dette bør gjøres systematisk for bestandskontroll og som en del av en forvaltningsplan*.» FMs kommentar var: «*En videreføring av eggsanking kan også bidra til å opprettholde et viktig element av kystkulturen. Et annet moment er at fortsatt eggsanking kan bidra til å opprettholde et tradisjonelt artsmangfold i kystområdene. Det er i hovedsak gråmåke- og svartbakegg som plukkes, og dette er tallrike arter i de fleste kystområder. Forbud mot eggsanking fra disse artene kan bidra til et vern av de samme artene som mangler historisk forankring og biologisk begrunnelse, og som igjen kan få konsekvenser for andre sårbare arter som blir predatert av gråmåke og svartbak.*» I noen av verneforskriftene for områdene i sjøfuglplanen ble det

gitt enten generell åpning for eggsanking av disse artene, som det ble eksempelvis for Tautra, eller det kunne gis dispensasjon etter søknad. Grunnen til at det ikke ble gitt en åpning for eggsanking av disse artene på Øksningen, var at det i hovedsak var rødnebbterne og fiskemåke som hekket der forut for vernet i 2003, arter som ville ha en fordel av at forstyrrelser ble unngått.

Artene svartbak og gråmåke er ikke trekkfugler og lever blant annet på organiske rester av åkervekster om vinteren. Flere milde vintre kan ha gitt gunstige muligheter for overlevelse og tilgang på mat i dette området. Generelt er sjøfugl utsatt for en rekke belastninger som oljesøl, plastsøppel og miljøgifter, at de tas av fiskeredskap, predateres av mink eller at de fortrenges på grunn av menneskelige forstyrrelser. Bestandene av svartbak og gråmåke langs kysten er så langt ikke vurdert som truet eller nær truet, og på Øksningen har den tatt seg betydelig opp i løpet av de siste tiårene.

Som kunnskapsgrunnlag for utviklingen og økningen av grågåsbestanden i området, viser vi til NINA-rapporten fra 2016: «Hekkebestanden av grågås øker fortsatt i Trondheimsfjorden». Grågås er en hjemmehørende art men tidligere var bestanden som hekket i Norge liten. Fram til 1971 var den aldri funnet rugende inne i landet.

Vi anser kravet til kunnskap for å gjøre et vedtak i saken, jf nml § 8, å være oppfylt og tillegger dette prinsippet stor vekt. Vi ser bort fra føre-var-prinsippet, jf nml § 9, som først og fremst skal vektlegges når tilstrekkelig kunnskap mangler.

Hvordan det omsøkte tiltaket, jf. nml § 10, bidrar til den samlede belastningen av svartbak og gråmåke, er også vurdert. Vi vurderer bestandssituasjonen for disse artene til å kunne tåle å bli utsatt for den tilleggsbelastningen det er at egg høstes fram til og med 20. mai og at hekkesesongen dermed blir utsatt.

Den samlete belastningen for grågås i Trondheimsfjordområdet, jf. nml § 10, vurderer vi som liten. Ifølge NINA-rapporten er bestanden i fortsatt økning, og rapporten anbefaler å planlegge forebygging av skader fra grågås på innmark. At det gis tillatelse til å sanke grågåsegg på Øksningen, skyldes at gåsa med unger trolig drar ut til Tautra etter klekking. Hensikten med eggsanking både på Øksningen og på Tautra utover generell tillatt dato for eggsanking av grågås (15. april), er å redusere skadene på innmarka på Tautra inneværende år. Innsamling av egg virker bestandsregulerende men det er samtidig et skånsomt tiltak så lenge det legges igjen ett egg. At eggene sankes så tidlig at de kan nyttes som mat, ser vi på som en fordel.

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved miljøforringelse, ifølge nml § 11. Vi anser i utgangspunktet ikke tiltaket til å skade miljøet eller andre arter på Øksningen. Gråmåke og svartbak starter eggleggingen i april, men etter hvert kan også andre arter starte hekkingen på Øksningen. Det er viktig at du som grunneier kjenner forskjellen på eggene til de forskjellige måkeartene. På eggplakaten 2012-2016 (vedlagt), vises forskjellene på egg fra ulike arter. Det er kun gitt tillatelse til plukking av egg av gråmåke og svartbak fram til 20. mai 2020 innenfor Øksningen naturreservat, og eggsanking av grågås fram 1. juni 2020.

Den menneskelige forstyrrelsen som eggsanking vil medføre, kan utgjøre en risiko for at egg i reir av andre fuglearter blir predatert av for eksempel kråker. Egg kan dessuten bli skadet av avkjøling dersom rugende individer blir holdt borte fra reiret over for lang tid. For mest mulig å unngå begge disse faremomentene, må sankingen av egg foregå over så kort periode som mulig hver gang.

Ifølge prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, jf. nml § 12, skal det søkes å velge de løsningene som påfører verneverdiene minst belastning. Grunneier sammen med

familiemedlemmer, vil ankomme holmen med båt og vil gå til fots og sanke egg. Ved denne tradisjonelle metoden, og siden det ikke sankes egg senere enn henholdsvis 20. mai og 1. juni, regner vi dette prinsippet til å være ivaretatt.

Statsforvalteren vurderer vilkårene i nml § 48 til å være oppfylt, at tiltaket ikke er i strid med vernevedtakets formål og at det ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Vi gir derfor dispensasjon som omsøkt.

Klageadgang
Det er klagerett på vedtaket i medhold av forvaltningslovens Kap. VI. Eventuell klage skal stiles til Miljødirektoratet, og sendes Statsforvalteren i Trøndelag, innen 3 (tre) uker fra mottakelsen av dette brevet.

Med hilsen

Gry Tveten Aune (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Hilde Ely-Aastrup
seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg
1 Eggplakat - hvordan eggene ser ut
2 Miljødirektoratets dispensasjon til sanking av egg fra grågås 2021 Øksningen naturreservat - Frosta

Kopi til:

Frosta kommune	Fånesvegen 1	7633	FROSTA
Stjørdal lensmannskontor	Postboks 3	7501	STJØRDAL